

УДК 811.161.2'373'38:821.161

DOI 10.12958/2227-2844-2024-2(361)-64-70

Лощинова Інна Сергіївна,

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри мовної підготовки та гуманітарних наук

Дніпровського державного медичного університету,

м. Дніпро, Україна.

averami@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1757-5495>

СЕМАНТИКО-ФУНКЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОРІВНЯНЬ В ЕСЕЇ ОКСАНИ ЗАБУЖКО «НАЙДОВША ПОДОРОЖ»

Сьогодні все більше українських письменників звертаються до жанру есе, оскільки саме цей жанр дає змогу швидше реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві. Невеликий обсяг та вільний стиль оповіді роблять його привабливим видом творчості для авторів, а також популярним і зрозумілим для широкої аудиторії. На думку однієї з дослідниць сучасної есеїстики Ю. Торговець, «у ХХІ ст. провідне завдання цього жанру полягає не лише в самовираженні автора чи вихованні, а й у тому, щоб, впливаючи на емоції та інтелект адресата, активізувати його думки і почуття, запевнити, переконати в істинності індивідуально-авторської, часто парадоксальної думки про предмет зображення» (Торговець, 2016, с. 30). Одним із провідних напрямів сучасних мовознавчих досліджень стає українська есеїстика.

Оксану Забужко ми знаємо як українську письменницю, поетесу, есеїстку та публічну інтелектуалку, чії праці перекладено багатьма мовами. У новому есеї «Найдовша подорож» (Забужко, 2022), написаному для західної публіки, авторка розглядає витоки сьогоднішньої російсько-української війни у двох часових вимірах – тридцятилітньому і трьохсотлітньому. Недаремно прозаїкня вибрала саме цей жанр, оскільки «найголовнішою визначальною його ознакою була і залишається постать автора, який порушує суспільно значущу й нерідко суперечливу проблему, а тому есе вирізняється яскраво вираженою суб'єктивністю мислення, асоціативністю та парадоксальністю. Свобода форми та змісту, властива цьому жанру, виражена у створенні власних художніх образів, метафоричності мовлення» (Хлистун, 2022, с. 123). Одним із найважливіших образотворчих засобів увиразнення мови є порівняння, в основі якого, на переконання О. Тараненко, «лежать логічні операції виділення найсуттєвішої ознаки описуваного через пошук іншого, для якого ця ознака є виразнішою, зіставлення з ним і опис» (Тараненко, 1986, с. 469).

Порівняння завжди перебували у центрі уваги багатьох мовознавців, які досліджували їх у різних аспектах, як-от: Г. Гайдученко, М. Заборна, С. Єрмоленко, О. Пономарів, Н. Сологуб, Л. Ставицька та ін. У своїх розвідках дослідники доволі часто звертаються до поетичних та прозових текстів Оксани Забужко, актуальність творів якої зумовлена злободенністю піднятих тем. Мовознавиці О. Андрєєва та С. Єрмоленко зауважують, що «серед обраних засобів художньої прози Оксани Забужко порівняльні лексеми та конструкції вирізняються своєрідністю уживання, що мотивується призначенням цього тропа, який покликаний конкретизувати, увиразнити зображене внаслідок зіставлення того чи іншого предмета з іншим, а також чіткістю і стрункістю побудови, яка через порівняльну конструкцію дає змогу спроектувати нічим не обмежену кількість образних спостережень дійсності» (Єрмоленко & Андрєєва, 2015, с. 19). Дослідниці І. Бабій та Д. Кузьма зосередили увагу на семантичних та граматичних особли-

востях порівнянь у поетичному дискурсі Оксани Забужко (Бабій & Кузьма, 2022). Лінгвістки М. Жадлун та К. Саржинська зробили семантичний аналіз та виокремили такі найважливіші функції порівнянь у тексті «Казки про калинову сопілку», як образотворча, стилістична, експресивна та естетична (Жадлун & Саржинська, 2023, с. 127). Незважаючи на те що мовознавці вже зверталися до вивчення порівнянь у поетичних та прозових творах Оксани Забужко, питання семантичного аналізу та функційної характеристики порівнянь в есеїстичному тексті мисткині є недослідженим, що зумовлює актуальність нашої розвідки.

Мета запропонованої статті – проаналізувати семантичні, структурні та функційні особливості порівнянь в есеї Оксани Забужко «Найдовша подорож». Поставлена мета зумовила виконання таких завдань: а) виявлення порівнянь у тексті есе; б) опис семантики об'єктів порівняння; в) з'ясування структурних особливостей компаративних конструкцій; г) розгляд їхнього функційного призначення. Для розв'язання поставлених завдань використано метод суцільної вибірки й описовий метод, що включає прийоми спостереження, зіставлення, інтерпретації, узагальнення і класифікації мовного матеріалу. Застосовано методику контекстуального та комунікативно-прагматичного аналізу, що допомагає встановити функційні особливості порівнянь.

За Оленою Селівановою, порівняння – це «стилістична фігура, представлена різними синтаксичними конструкціями, що відображають мисленнєву операцію поєднання обох предметів, явищ, ситуацій, ознак на підставі їх уподібнення, установа аналогій між ними» (Селіванова, 2006, с. 475). Порівняння широко застосовується в художній літературі для розкриття світовідчуття письменника, для характеристики дійових осіб, їхніх взаємин і вчинків (Гайдученко, 2013, с. 118).

На переконання мовознавиць Т. Ніколашиної та Л. Сологуб, функційно-семантичне поле (ФСП) порівняння репрезентується ядерними і периферійними компонентами. Ядро ФСП порівняння утворюють такі типи ступеньованих компонентів: 1) вищий і найвищий ступені порівняння прикметників; 2) вищий і найвищий ступені порівняння якісно-означальних прислівників. Периферію ФСП порівняння формують мовні засоби різних рівнів мови: адвербіалізовані словоформи орудного відмінка з порівняльним значенням, прислівники з префіксом по- і суфіксами -ому, -ему, -и; синсемантичні слова (схожий, подібний, скидатися, здаватися); порівняльні звороти і складнопідрядні речення з підрядним порівняльним (Сологуб & Ніколашина, 2013, с. 184). В есеї «Найдовша подорож» оприявнюються всі вищезазначені види порівнянь. Можемо відзначити широке вживання ступеньованих прикметникових новацій, деякі з них утворені від відносних прикметників, як-от: *Президент переведений у статус «тимчасово виконуючого обов'язки намісника» – просто об'єкт для тролінгу (щоб був «ручніший»)* (Забужко, 2022, 128); *...на кону тепер куди скромніша, «нішевша» – польська збірка есеїв з малозрозумілою для неукраїнців назвою «Планета Полин»* (Забужко, 2022, с. 15); *Дедалі істеричніший, психотичніший характер цієї внутрішньовидової боротьби* (Забужко, 2022, с. 103) та ін. Слід зазначити, що ступінь експресивності таких утворень зростає в контекстах, у межах яких наявні аналогічні – узуальні й індивідуально-авторські – формовживання.

Значно ширше у досліджуваному творі представлені зіставлення, що формують периферію ФСП порівнянь. Використовуючи адвербіалізовані словоформи орудного відмінка, письменниця доповнює їх яскравими означеннями, тим самим створюючи у свідомості читача певні позитивні чи негативні образи згідно із задумом автора: *Цифрова епоха вже зробила пріоритетним мислення «кліпами», інстаграмними «картинками», а не послідовними зв'язними сюжетами* (Забужко, 2022, с. 35); *Заснула кам'яним сном пролетаря* (Забужко, 2022, с. 18); *Попри стягнені нам на кордон просто-таки літописною, «чингіс-хановою» хмарою російські війська* (Забужко, 2022, с. 152). Рідше вживаються прислівники та конструкції з синсемантичними словами, наприклад: *Скільки б не повторювала так по-геббельсівському часто росій-*

ська пропаганда, буцім політично України «до 1991 року не було» (Забужко, 2022, с. 138); ...і небачені січневі морози в березні, ...і шторм ... **сприймаються** вже цілком **первісно-магічно**, як підтримка природи і доказ що «Бог теж служить в ЗСУ» (Забужко, 2022, с. 24); ... путінську мантру про «один народ» слід **розглядати ... як вельми прагматичну людоловську програму** (Забужко, 2022, с. 136); ...нерідко **проявлялась як заздрість** вбогої, голодної Півночі – до ситого й багатого Півдня (Забужко, 2022, с. 142). **Придумали ... як оптимальний** для забезпечення українських інтересів **бізнес-проект** (Забужко, 2022, с. 144) тощо.

Найширше в аналізованому есе представлені порівняльні звороти і складнопідрядні речення з підрядним порівняльним, що презентують широкий корпус об'єктів зіставлень, серед яких маємо змогу виокремити такі тематичні групи, як «Людина», «Артефакти», «Медичні терміни», «Тваринний світ», «Інтертекстуальні покликання», «Назви стихій».

Дуже часто об'єктами порівнянь у досліджуваному творі виступають назви людей, як конкретних історичних постатей, так і вигаданих персонажів: *Світобудова*, *бач, мене послухала і, як пришепенкуватий маг з анекдота, ...влаштувала мені гіперкомпенсацію* (Забужко, 2022, с. 32); *Вбитим у Лондоні (Березовським), наймовірніше, як Франкенштейн, з руки свого власного творива* (с. 86). ...*щоб ми перестали бути, як євреї у Гітлера* (Забужко, 2022, с. 34); *а вона виявилась таким самим Франкенштейновим монстром, як вибраний Березовським на «наступника» Єльцинові скромний підполковник Путін* (Забужко, 2022, с. 144). ...*від тих, хто «мав проблеми з КГБ» харпудились як від зачумлених* (Забужко, 2022, с. 62). У ролі порівнянь спостерігаємо також образи ув'язнених, наприклад: ...*ми до омріяної своєї держави ставились з осторогою, обмежуючись, як випущені з тюрми, мінімальною вимогою всякого «посттравмата»: щоб вона нас «не чіпала» – а решту ми зробимо самі* (Забужко, 2022, с. 98); *Варт тільки з міста прибрати поліцію, як громадяни зараз же, мов зеки без конвою, ринуть грабувати горілчані магазини* (Забужко, 2022, с. 72). Якщо перше порівняння змушує замислитися над долею борців за нашу незалежність, то друге відображає спотворене сприйняття нашого народу населенням країни-агресорки.

Високою експресивністю наділені порівняння, у яких фігурують діти, як-от: *Хотілось ридати вголос, обтуливши собою всю Україну нараз, як наполохану дитину...* (Забужко, 2022, с. 56); *Тільки тоді війна була ще маленька, і її можна було не помічати, як чужу дитину на вокзалі* (Забужко, 2022, с. 127); *Відмовившись її помічати, як маленька дитина, котра затуляє очі долоньками й каже, що «Бабая немає»* (Забужко, 2022, с. 35); *Домодерні еліти – насмерть перелякані, як діти темрявою, страхом російської пустки, котру затуляли собою* (Забужко, 2022, с. 138); *Орвелл би плакав: його «5-хвилинок ненависти» порівняно з цим масовим психологічним насильством виглядають як дитсадок на прогулянці* (Забужко, 2022, с. 104); *У мене було гидотне відчуття, ніби мені крутять дитяче порно, в якому політичну «дитину» навчили мило лепетати, з інтонаціями «миру, дружби і взаємовигідної співпраці», найбільш збоченські непристойності, не розуміючи значення слів* (Забужко, 2022, с. 30). Такі порівняння глибоко торкаються думок і почуттів реципієнтів, спонукаючи їх до аналізу зображуваних явищ і надання їм власної оцінки.

Численними є також порівняння з різноманітними артефактами (лат. artefactum – «штучно створений»), за допомогою яких мисткиня змальовує психічний та фізичний стан своїх героїв: ...*мої друзі робляться дедалі замученіші й блідіші, і зсередини так само поступово стираються, стоншують як папір чи тканина* (Забужко, 2022, с. 22); *Сльози ... спливають цівками по щоках, як із поламаного крана* (Забужко, 2022, с. 126); *У мене в пам'яті зяє кількасекундний блекаут, наче вибило корки на електрощитку* (Забужко, 2022, с. 19); ...*«перекладається» тілом, за відчуттями, як розпираючий горло, заковтнутий кляп* (Забужко, 2022, с. 62); ... *пріоритети вивернулись, як погнутий ударною хвилею від 500-кілограмової бомби дах у підквійськомому селі* (Забужко, 2022, с. 25). А також надає непересічної характеристики описуваним

явищам, наприклад: ...тримаючи при купі мішанину в різний час підбитих і недоперетравлених племен і народів, **як залізний обруч** – нашвидкуруч склепану з різнопорідного дерева зогнули діжку (Забужко, 2022, с. 85); *На такій іще самій землі, мов циркулем відтяв, починається пуста* (Забужко, 2022, с. 134); *О так, зло нудне, Ганна Арендт мала рацію – нудне, як бухгалтерський звіт* (Забужко, 2022, с. 78); *Це як залипла клавіша, світ, поставлений на паузу* (Забужко, 2022, с. 21).

У досліджуваному есеї поширеним є вживання медичної лексики. Оксана Забужко відтворює реалії навколишньої дійсності через отожднення суспільства з живим організмом: *І починає діяти злагоджено, як єдиний організм* (Забужко, 2022, с. 58); *слова сильніші од думки – вони матеріальні, наділені фізичною інерцією і легко можуть потягти думку за собою, як ледаче тіло кволу душу* (Забужко, 2022, с. 36); *Злих умислів не бракує і в цілком благополучні часи, як ракових клітин у здоровому організмі* (Забужко, 2022, с. 31). Джерелом експресії стає також використання у порівняннях лексики на позначення психічних станів або хвороб: *І за кожним разом західні експерти дивуються їй зі свіжою силою й ледь не тими самими словами, як буває при розладах короткочасної пам'яті* (Забужко, 2022, с. 130); *Хтось драгується, хтось, навпаки, емоційно ціпеніє, мов упадаючи в анабіоз* (Забужко, 2022, с. 22); *Це справді триває все той самий місяць і ніяк не кінчиться – тої самої, аномально холодної по всій Європі, мов нарочито застиглої в часі, як у шоці, весни (скажеш «83» лютого – і одразу стає холодно)* (Забужко, 2022, с. 21); *Названа «повторною русифікацією», як ото буває «повторний інсульт»* (Забужко, 2022, с. 96). Порівняння, утворені на основі медичної термінології, здебільшого виконують не номінативну, а експресивну функцію переважно з пейоративною оцінкою.

За спостереженнями М. Жадлун та К. Саржинської, «авторка часто змальовує героїв твору, їхні характерні ознаки через зіставлення зі свійськими та хижими звірами» (Жадлун & Саржинська, 2023, с. 124). В аналізованому есе спостерігаємо лише чотири порівняння із собакою. У двох випадках письменниця акцентує увагу на позитивних рисах цієї тварини, таких як інтуїція, віддана служба людині: *Це коли тебе ковбасить, як пса перед землетрусом, і аж потім розумієш причину* (Забужко, 2022, с. 16); *Передбачається, що письменник такого носа має, якщо не має – значить, він профнепридатний, як поліцейський пес, що обнюхався махорки* (Забужко, 2022, с. 43). Високим рівнем експресивності наділено порівняння країни-агресорки зі скаженим псом: *Нападник відгриз нам Крим та вчепився в Донбас, як скажений пес у ногу* (Забужко, 2022, с. 126). Удаючись до таких асоціацій, авторка, на наш погляд, схиляє реципієнтів до думки про неможливість вирішення цього конфлікту мирним шляхом, адже зі скаженою собакою неможливо домовитися. Складний психологічний стан населення нашої країни передано за допомогою такого порівняння: *...сирена вис над Україною, мов Велика Механічна Сука* (Забужко, 2022, с. 23). Собаче виття зазвичай має негативний вплив на людину, викликаючи почуття занепокоєння, тривоги.

Також у тексті есе натрапляємо на два порівняння з рибками, за допомогою яких прозаїкня підкреслює узвичаєність певних дій, комфортну атмосферу: *Німеччина, наприклад, як рибка черв'ячка, заковтнула бінарну опозицію «Схід – Захід»* (Забужко, 2022, с. 105); *Цілий німий хор співрозмовців, що оточує тебе на робочому місці, наче рибку в акваріумі, знайомі камінці й рослини* (Забужко, 2022, с. 39).

Прикметною ознакою есеїстичного тексту є інтертекстуальність як засіб «виходу в загальнокультурний контекст фонових знань адресата» (Балаклицький, 2007, с. 28), яка проявляється не лише в цитатах, сентенціях, афоризмах, але й знаходить вираження через покликання на публічні виступи, фольклор та кіномистецтво, спонукаючи читача до роздумів та емоційного сприйняття певних думок автора, наприклад: *То імперський комплекс «приреченості на велич», тлумаченої наївно-архаїчно, кількісно: як казкові «багато земель», звідки можна збирати*

данину (Забужко, 2022, с. 93); «нейтролізувало» їх, **наче в старих комедіях із Бастером Кітоном** (Забужко, 2022, с. 117); **Допомагав мені зберігати ілюзію «залиплої кнопки» – цілодобової зайнятості ... що просто чомусь, як у голлівудському «Дні байбака», все ніяк не кінчається** (Забужко, 2022, с. 32); **Усі розрахунки західних експертів... провалилися так само гучно, як Kyiv Chicken Speech Дж. Буша-старшого** (Забужко, 2022, с. 152); **Якась важка, тупа й темна сила, незрозуміла й зловорожа, наче з голлівудського горуру, перла на нас із півночі** (с. 56). Посиленню враження від останнього порівняння сприяє також нагромадження контекстуальних синонімів.

Нечисленими, але емоційно-експресивними є порівняння з назвами стихій, здебільшого із водою та вогнем, наприклад: **...курація тишею могла б милосердно наповнити їх ізсередини – як вода висихаюче джерело** (Забужко, 2022, с. 23); **Міф про «розколоту» Україну ширився по всіх ефірах, як лісова пожежа** (Забужко, 2022, с. 101); **...віра в пряму демократію ... світила нам крізь тої зими жах і морок, як нічне багаття серед лісу** (Забужко, 2022, с. 60), тощо.

Отже, порівняння в есеї «Найдовша подорож» є важливим лінгвостилістичним засобом, що представлений різноманітними граматичними формами, найпоширенішими серед яких є порівняльні звороти і складнопідрядні речення з підрядним порівняльним. Корпус об'єктів зіставлення доволі різноманітний. Найпродуктивнішими є порівняння з об'єктами, що уналежнюємо до тематичних груп «Людина», «Артефакти», «Медичні терміни», менш поширеними є порівняння з представниками тваринного світу, назвами стихій, а також публічними виступами, творами кіномистецтва. За допомогою порівнянь Оксана Забужко аналізує подані факти, надає їм оцінку, а також зацікавлює реципієнта в інформації, створює у його свідомості певні позитивні чи негативні образи окремих персоналій, описуваних подій та явищ, залучає читача до взаємодії, співпереживання та пошуку варіантів вирішення проблемного питання.

Перспективним уважаємо дослідження інших лінгвостилістичних засобів в есеїстиці Оксани Забужко.

Список використаної літератури

1. Торговець Ю. Текст-типологічна специфіка есе: історична ретроспектива. *Studia Philologica*. 2016. Вип. 6. С. 29–33.
2. Забужко О. Найдовша подорож. Есей. Київ : Комора, 2022. 168 с.
3. Хлисту́н І. Лінгвостилістичні особливості есе як публіцистичного жанру. *Філологічний часопис*. 2022. Вип. 1(19). С. 121–128. DOI: <https://doi.org/10.31499/2415-8828.1.2022.257958>
4. Тараненко О. Місце метафори в словотворчих процесах. *Мовознавство*. 1986. №3. С. 12–16.
5. Єрмоленко С., Андрєєва О. Семантико-структурна характеристика порівняльних лексем та конструкцій (на матеріалі прози Оксани Забужко). *Мова. Свідомість. Концепт*. 2015. Вип. 5. С. 17–20.
6. Бабій І., Кузьма Д. Семантико-естетичні параметри порівнянь у поетичному дискурсі Оксани Забужко. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 24. Т. 1. С. 11–16. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.24.1.2>
7. Жадлун М., Саржинська К. Експлікація порівнянь у повісті Оксани Забужко «Казка про калинову сопілку». *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. № 2(60). С. 122–128. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-2-18>
8. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Київ, 2006. 716 с.
9. Гайдученко Г. Порівняння як мовно-образний засіб творів Ірен Роздобудько. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. 2013. Вип. 17. С. 118–120.
10. Ніколашина Т., Сологуб Л. Функційно-семантичне поле порівняння в романі «Берег любові» Олеся Гончара. *Тайни художнього тексту (до проблеми поетики тексту)*. 2013. Вип. 16. С. 173–170.

11. Балаклицький М. Есе як художньо-публіцистичний жанр: методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків, 2007. 74 с.

References

1. Torhovets, Yu. (2016). Tekst-typologichna spetsyfika ese: istorychna retrospektyva [Text-typological specificity of the essay: a historical retrospective]. *Studia Philologica*, 6, 29–33 [in Ukrainian].
2. Zabuzhko, O. (2022). Naidovsha podorozh. Esei [The longest journey. Essay]. Kyiv: Komora [in Ukrainian].
3. Khlystun, I. (2022). Lihvostylistychni osoblyvosti ese yak publitsystychnoho zhanru [Linguistic features of the essay as a journalistic genre]. *Philological Review*, 1(19), 121–128. DOI: <https://doi.org/10.31499/2415-8828.1.2022.257958> [in Ukrainian].
4. Taranenko, O. (1986). Mistse metafory v slovotvorchykh protsesakh [The place of metaphor in word-forming processes]. *Movoznavstvo – Linguistics*, 3, 12–16 [in Ukrainian].
5. Yermolenko, S., & Andrieieva, O. (2015). Semantyko-strukturna kharakterystyka porivnialnykh leksem ta konstruktсии (na materialy prozy Oksany Zabuzhko) [Semantic and structural characteristics of comparative lexemes and constructions (based on the material of Oksana Zabuzhko's prose)]. *Mova. Svidomist. Kontsept – Language. Consciousness. Concept*, 5, 17–20 [in Ukrainian].
6. Babii, I., & Kuzma, D. (2022). Semantyko-estetychni parametry porivnian u poetychnomu dyskursi Oksany Zabuzhko [Semantic and aesthetic parameters of comparisons in poetry discourse of Oksana Zabuzhko]. *Zakarpatski filolohichni studii – Transcarpathian Philological Studies*, 24, 1, 11–16. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.24.1.2> [in Ukrainian].
7. Zhadlun, M., & Sarzhynska, K. (2023). Eksplikatsiia porivnian u povisti Oksany Zabuzhko «Kazka pro kalynovu sopilku» [Explication of similes in Oksana Zabuzhko's story «The Tale of the Viburnum Pipe»]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues of humanitarian sciences*, 2(60), 122–128. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-2-18> [in Ukrainian].
8. Selivanova, O. (2006). Suchasna lihvistyka: terminolohichna entsyklopediia [Modern linguistics: terminological encyclopedia]. Kyiv [in Ukrainian].
9. Haiduchenko, H. (2013). Porivniannia yak movno-obraznyi zasib tvoriv Iren Rozdobudko [Comparison as a linguistic means of works Irene Rozdobudko]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derhavnoho universytetu. Seriiia «Lihvistyka» – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series «Linguistics»*, 17, 118–120 [in Ukrainian].
10. Nikolashyna, T., & Solohub, L. (2013). Funktsiino-semantychne pole porivniannia v romani «Bereh liubovi» Olesia Honchara [Functional-semantic field of comparison in the novel «The Coast of Love» Olesya Honchara]. *Tainy khudozhnoho tekstu – Secrets of the artistic text (to the problem of the poetics of the text)*, 16, 173–170 [in Ukrainian].
11. Balaklytskyi, M. (2007). Ese yak khudozhno-publitsystychnyi zhanr [Essay as an artistic and journalistic genre]. Kharkiv [in Ukrainian].

Лощинова І. С. Семантико-функційна характеристика порівнянь в есеї Оксани Забужко «Найдовша подорож»

Сьогодні все більше українських письменників звертаються до жанру есе, оскільки саме цей жанр дає змогу швидше реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві. Одним із найважливіших образотворчих засобів вираження мови, за переконанням О. Тараненко, є порівняння. Тому мета запропонованої статті – проаналізувати семантичні, структурні та функційні особливості порівнянь в есеї Оксани Забужко «Найдовша подорож».

В аналізованому творі порівняння представлені різними граматичними формами, як-от: ступені порівняння прикметників, адвербіалізовані словоформи орудного відмінка з порів-

няльним значенням, прислівники, а також порівняльні звороти і складнопідрядні речення з підрядним порівняльним. Використовуючи адвербіалізовані словоформи орудного відмінка, письменниця доповнює їх яскравими означеннями, тим самим створюючи у свідомості читача певні позитивні чи негативні образи згідно із задумом автора. Найширше в аналізованому есе представлені порівняльні звороти і складнопідрядні речення з підрядним порівняльним, що презентують широкий корпус об'єктів зіставлень, серед яких маємо змогу виокремити такі тематичні групи, як «Людина», «Артефакти», «Медичні терміни», «Тваринний світ», «Інтертекстуальні покликання», «Назви стихій».

За допомогою порівнянь Оксана Забужко аналізує подані факти, надає їм оцінку, а також зацікавлює реципієнта в інформації, створює у його свідомості певні позитивні чи негативні образи окремих персоналій, описуваних подій та явищ, залучає читача до взаємодії, співпереживання та пошуку варіантів вирішення проблемного питання.

Ключові слова: Оксана Забужко, есе, порівняння, експресивність, читач.

Loschynova I. Semantic-functional characteristics of comparisons in Oksana Zabuzhko's essay «The Longest Journey»

Today, more and more Ukrainian writers are turning to the essay genre, as it is this genre that makes it possible to respond more quickly to the changes taking place in society. According to O. Taranenko, one of the most important pictorial means of language expression is comparison. Therefore, the purpose of the proposed article is to analyze the semantic, structural and functional features of comparisons in Oksana Zabuzhko's essay «The Longest Journey».

In the analyzed work, comparisons are presented in various grammatical forms, such as: degrees of comparison of adjectives, adverbialized word forms of the instrumental case with a comparative meaning, adverbs, as well as comparative phrases and complex sentences with a subordinate comparative. Using adverbialized word forms of the instrumental case, the writer supplements them with bright meanings, thereby creating certain positive or negative images in the reader's mind according to the author's intention. Comparative phrases and complex sentences with a subordinate comparative are most widely presented in the analyzed essay, which present a wide corpus of comparison objects, among which we can distinguish such thematic groups as «Man», «Artifacts», «Medical terms», «Animal world», «Intertextual vocations», «Names of the elements».

With the help of comparisons, Oksana Zabuzhko analyzes the presented facts, gives them an assessment, and also interests the recipient in the information, creates in his mind certain positive or negative images of individual personalities, described events and phenomena, involves the reader in interaction, empathy and search for solutions to the problematic issue.

Key words: Oksana Zabuzhko, essay, comparison, expressiveness, reader.

